

24.9.2017

לכבוד: ועדת ההיגוי

הנדון: מחיקת המגבלה על ספק שמבצע סקר קרקע מלהתמודד בביצוע שיקום הקרקע

וועדת ההיגוי מתבקשת למחוק את המשפט הבא מסעיף 9.8 בנספח א' להסכם המסגרת בין המשרד לחברה לשירותי איכות הסביבה: "ספק הזוכה במכרז לביצוע סקר הקרקע לא יוכל להתמודד במכרזים לביצוע עבודות הטיפול בקרקע".

להלן הנימוקים:

1. המצב הרצוי מבחינה מקצועית הוא שחברה שביצעה את חקירת הקרקע ומכירה את האתר היטב תבצע גם את השיקום מאחר והיא צברה ידע רב וניסיון באיתור הזיהום והתפשטותו באתר. במצב זה החברה המבצעת גם נושאת באחריות המלאה להליך השיקום בכללותו (היא לא יכולה למשל לטעון לחוסר מידע בשל חקירה לקויה שנעשתה ע"י חברה אחרת).
2. ככל הידוע לי המצב בארץ תואם גם את המצב בארצות הברית ובאירופה בהן בעל הקרקע המזוהמת מחויב לטפל בקרקע המזוהמת ע"פ דרישת הרגולטור. במסגרת זו אין כל מניעה כי הטיפול והחקירה יעשה ע"י אותה חברה, אשר אף נותנת הנחה על סל השירותים הכולל, בתנאי שהשיקום יעשה בהתאם לאמות המידה שקבע הרגולטור. יותר מזה, חברות רבות מחו"ל מציגות לאגף פרויקטים לדוגמה בהם הם ביצעו הן את החקירה והן את השיקום, בין אם נעשה ישירות על ידם ובין אם דרך מומחה חיצוני מטעמם שסייע להם.
3. כיום מספר החברות בארץ המתמחות בחקירה ושיקום, מוסמכות לדיגום ומוכרות לאגף מצומצם, כ-7 (איזוטופ, וינדקס – ורידיס, גיאופרוספקט, LDD, איזוטופ, אדמה, לודן) בלבד, והן היחידות המסוגלות מקצועית לבצע חקירות ושיקום בקרקעות מזהמות. חשוב לציין כי לא כל החברות עומדות במלוא תנאי הסף למכרזי חקירה או שיקום קרקעות (היקף כספי, ביטוחים, ניסיון...). משמעות הדבר שכיום יש רק כ-7 "שחקנים" עיקריים המסוגלים לבצע את כל סל השירותים של חקירה ושיקום. מניעת השתתפותם של השחקנים הקיימים מלהתמודד במקביל הן במכרזי החקירה והן במכרזי השיקום עלולה ליצור מצב בו מספר המציעים במכרזי החקירה והשיקום יהיה מצומצם ביותר (2-3) מציעים בלבד בכל מכרז, וייתכן שאף לא יהיו מציעים כלל למכרזים בשלב החקירה מכיוון שמרבית ההכנסה היא במכרזי שלב השיקום.
4. החשש מהטיה מכוונת שתיגרם על ידי החברה שמבצעת את החקירה והסיכוי שהחברה הדוגמת את הקרקע תצליח "לכוון" את החקירה לטכנולוגיית השיקום שבבעלותה קטן מהסיבות הבאות:
  - א. המשרד מאשר את תכנית הדיגום של הקרקע.
  - ב. הסיכוי לקחת דגימות מזהמות באופן שיתאימו ספציפית לטכנולוגיה המסוימת שלה נמוכה ביותר, מכיוון שתכנית הדיגום אינה מאפשרת לסטות משמעותית מנקודות הדיגום.
  - ג. הדיגום מבוצע ע"י דוגם המוסמך מכוח הסמכה הניתנת ע"י הרשות להסמכת המעבדות. כחלק ממבדק הפיקוח של הרשות על אותן חברות דיגום היא בחינה של ניגוד עניינים בעבודתם מול קבלני המשנה (למשל חברה שגם מבצעת דיגום וגם יש לה פתרון ליעד קצה/מטמנה).
  - ד. דגימות הקרקע נבדקות בשטח טרם שליחתן למעבדה.
  - ה. המעבדה הקולטת את הדגימות הינה גוף בלתי תלוי, המוסמך מטעם הרשות להסמכת מעבדות.

5. במסגרת הפרויקט יוצאים מכרזים נפרדים לחקירה ולשיקום כך שחברה שמבצעת חקירה לא בהכרח תזכה במכרז של השיקום.

יצוין שקיימת הפרדה במסגרת פרויקט שיקום קרקעות צה"ל ותע"ש, זו היא ההפרדה היחידה הנדרשת לדעתי, ועליה התעקשתי בפרויקט. הפרדה זו היא בין החברה שמבצעת את בחינת החלופות לחברה שמבצעת את השיקום – ("היועץ הנבחר צריך להיות נטול ניגוד עניינים"). להפרדה זו היה התנגדויות מצד חלק מהחברות שהלינו על כך שאנו מחמירים בפרויקט זה.

יצוין שהפרדה זו אינה נעשית היום בארץ מאחר ובמצב הרגולטורי הקיים לא ניתן להתערב בבחירת קבלנים של השוק הפרטי לביצוע עבודות השיקום. בשל החשיבות, הרגישות וההיקף הכספי הגדול של הפרויקט מצאתי לנכון שמוצדק לדרוש את ההפרדה כמזמין פרויקט השיקום.

ההפרדה הקיימת מונעת ממי שבוחן את חלופות הטיפול (על בסיס החקירות - סקר היסטורי, סקר גז, סקר קרקע, סקר מי תהום) וממליץ לוועדת ההיגוי על יעדי הטיפול, לגשת בעתיד למכרז על השיקום של אותו אתר. המטרה היא למנוע מצב של ניגוד עניינים בו חברה אשר לה טכנולוגיית שיקום תטה את המשקל כך שתינתן עדיפות לטכנולוגיה שברשותה, בהנחה שהיא עתידה להתמודד במכרז. הפרדה זו חשובה מאחר ומבצע בחינת החלופות נותן משקל איכותי לפרמטרים כגון: זמן השיקום, השלכות סביבתיות, רעש צפוי, יכולת טכנית, עלויות ועוד. מאחר ומדובר בהערכות שניתנות ע"י בוחן החלופות, שלא על סמך בדיקות כמותיות הנעשות במעבדה בלתי תלויה, קיים סיכון להטיה ומתן עדיפות לטכנולוגיה של בוחן החלופות.

לסיכום, אני סבור שיש למחוק את הסעיף לעיל מהסכם המסגרת ולאפשר לחברה שמבצעת חקירת קרקע להתמודד גם במכרז לביצוע שיקום של הקרקע. לדעתי המקצועית יש לבצע את "החיתוך" בשלב הבחינה והבחירה של טכנולוגיית השיקום.

בברכה,

אבי חיים

רא"ג קרקעות מזהמות, שפכי תעשייה ודלקים